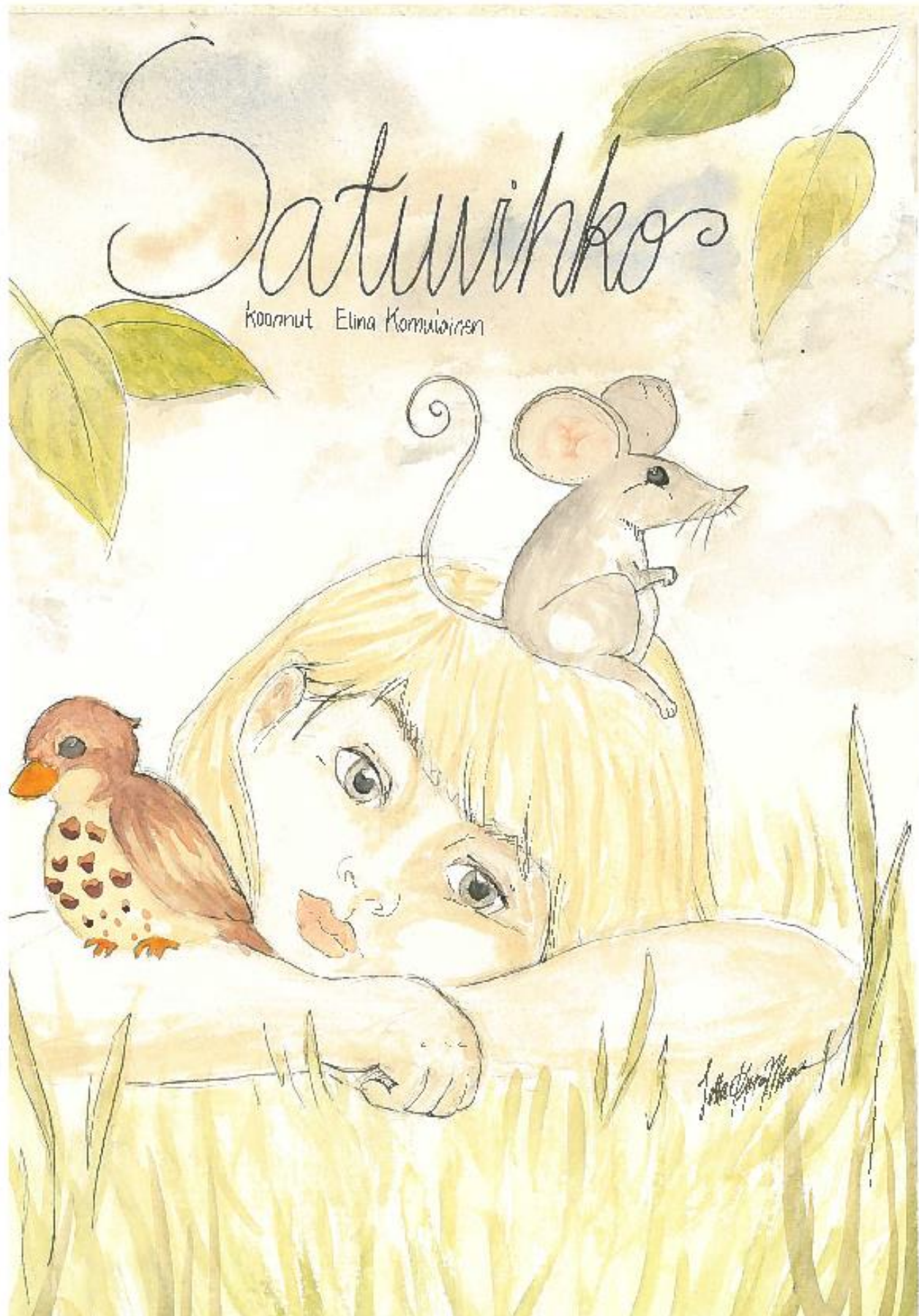

Satuviikko

koostanut Elina Kormilainen

SATUJEN SAARELLA

opas satutuokioiden ohjaajille

Lapinlahden kirjasto 2015

koonnut Elina Komulainen

kuvittanut Lottakaisa Mustonen

ALKUSANAT

”Sadun maailma on avara ja vapaa. Siellä jokainen saa kulkea omia polkujaan, löytää omat ihmeensä, pysähtyä niiden kysymysten äärelle, jotka heräävät juuri sillä hetkellä ja juuri hänen mielessään.” (Leena Laulajainen)

Me aikuiset haluamme mahdollistaa lapsille onnellisen ja hyvän lapsuuden. Tavallinen, turvallinen arki antaa siihen tarvittavat eväät. Yhteiset lukuhetket arjen keskellä sisältävät tärkeitä merkityksiä vuosiksi eteenpäin. Aikuisten on hyvä muistaa, että lapsilla on oikeus saada kielellisesti rikas lapsuus, kuulla ikätasolle sopivia satuja ja tarinoita. Lapsilla on oikeus päästä syliin ja saada läheisyyttä, kokea arkista elämänpiiriään, tutustua maailmaan ja sen ilmiöihin, omaan itseensä ja omiin reaktioihinsa, päästä kokemaan tarinoiden myötä erilaisia tunteita. Yhteinen satutuokio on mitä mainioin keskustelujen ja kysymysten herättelijä. Se mahdollistaa myös ryhmässä kuuntelun opettelua ja toisten huomioimista sekä kulttuuriin tutustumista ja voi tarjota katkelmia historiasta.

Satutuokio on monin tavoin taianomainen ja ainutlaatuinen tilanne. Vaikka luettava satu olisi tuokio toisensa jälkeen sama, tilanne on kuitenkin joka kerta erilainen. Siihen vaikuttavat luettavan sadun lisäksi monet muutkin tekijät, esimerkiksi sadun lukijan innostuneisuus, kuulijoiden keskittymiskyky tai kysymykset ja keskustelut, joita satu herättää. Satutuokio on vuorovaikutustilanne, jossa mennään yhdessä kokemaan sadun maailma, samastumaan sadun hahmoihin. Satumaailmassa lapsen ja aikuisen maailmat voivat kohdata. Yhdessä päästään kokemaan niin pelon kuin onnen hetketkin ja niitä voidaan keskusteluissa jakaa vielä lisää. Satutuokio antaa aikuiselle mahdollisuuden ymmärtää lapsen kokemusmaailmaa mutta samalla se tarjoaa aikuiselle mahdollisuuden myös tutustua lisää itseensä.

Lapsuuteen liittyvät muistot lukuelämyksistä säilyvät vuosien ja vuosikymmenten ajan. Mikä muisto sinulle, satujen lukija, on jäänyt erityisesti mieleen? Mikä satu on ollut mieleenpainuva ja millaisessa tilanteessa tai paikassa sen kuulit? Kuka sen sinulle luki vai luitko ehkä itse? Miten satu on kulkenut mukana elämän varrella? Millaisen vastaanoton se on saanut, kun olet lukenut sitä muille? Sadun lukija on välittäjä kahden maailman, kirjan ja lapsen sekä fiktiivisen ja todellisen, välillä. Tärkeää on omakohtainen suhde luettuun tekstiin. Lukijan on luotettava tekstin voimaan ja nautittava siitä itse. (Avaa lastenkirja! s. 201)

Avatkaa kirja ja lähtekää yhdessä satujen saarelle! Kulkekaa aivan erityiseen paikkaan, jossa voi hetkeksi unohtaa kaiken muun. Satujen saarella kaikki on mahdollista.

Lapinlahdella 20.8.2015

Elina Komulainen

OLIPA KERRAN SATUTUOKIO

Satutuokion runko:

1. alkuloru
2. 1 – 2 kuvakirjaa
3. keskustelua luetusta sadusta
4. loppuloru
5. satutuokion päätyttyä ohjaaja kirjaa muistiin, mitä kirjoja on luettu ja montako osallistujaa tuokiossa oli

Loruleikki alkuun:

*Vietetään yhdessä iloinen hetki.
Tehdään jännittävä saturetki.
Kuljetaan kohti satujen saaria.
Ihailaan matkalla sateenkaaria.*

Leikkiohje:

*taputetaan käsiä
tömistetään jaloilla
tehdään käsillä ilmaan suuri sateenkaari*

Loruleikki loppuun:

*Saimme taas kuulla uuden sadun.
Nyt lähdemme kulkemaan yli kadun.
Ensi viikolla koittaa taas uusi hetki.
Iloinen, yhteinen saturetki.*

*taputetaan käsiä
tömistetään jaloilla
taputetaan käsiä
nostetaan kädet korkealle ilmaan*

Ennen satumaailmaan astumista on hyvä käydä läpi onnistuneen satutuokion kannalta olennaiset seikat ja pelisäännöt (koottu Tarinapolku -materiaalin pohjalta).

- Satutuokiolla on aina sama, tuttu ja suojaisa kokoontumispaikka.
- Kun lapset istuvat ja oleilevat lattialla puolikaarella lukijan ympärille kerääntyneenä, tilannetta on helpompi hallita ja tarinalle syntyy oma rauhallinen tila, sadun taikapiiri.
- Myös lukija voi istua lattialla ja jakaa silläkin tavalla tarinan lasten kanssa.
- Huolehdi etukäteen, ettei kokoontumistilaan kohdistu ulkopuolisia häiriötekijöitä satutuokion aikana. (Satutuokio - ei saa häiritä -lappu oveen ja tarkistus, että kaikki lapset ovat saapuneet eikä kenenkään tarvitse lähteä kesken satutuokion neuvolaan tms.)
- Aloita aina samalla tavalla. Alussa voi leikkiä alkulorun.
- Alussa on hyvä kerrata satutuokiota koskevat säännöt.
- Sopikaa etukäteen näytetäänkö kuvakirjojen kuvat koko tarinan vai aukeaman päätteeksi.
- Lue rauhallisella ja selkeällä äänellä.
- Jätä kertomukseen lyhyitä taukoja, jotka antavat lapsen mielikuvitukselle tilaa.
- Onnistuneen satutuokion tärkein edellytys on lukijan ja lasten välinen yhteys.
- Pyri silloin tällöin ottamaan pikainen, mutta rauhallinen katsekontakti tarinan lomassa lapsiin. Levottomiin lapsiin voi ottaa katsekontaktia useammin.
- Vältä tarinan keskeyttämistä tai puhumista keskellä satua. Jätä tilaa keskustelulle sadun lukemisen jälkeen.
- Mikäli levottomuus yltyy, odota hiljaa tilanteen hiljenemistä.

- Lapset oppivat parhaiten rentoutumaan ja rauhoittumaan satutuokiolle, kun siitä tulee jokaviikkoinen rutiini.
- Kiireettömyys ja rauha ovat satutuokion ydin! Osoita olemuksellasi ja käytökselläsi että hetki on tärkeä, eikä sinulla ole kiire minnekään.
- Muista, että jokainen satutuokio on kuulijoille elämys. Sinulla on tärkeä rooli: tehdä omalta osaltasi lasten elämykset mahdollisiksi.
- Muista, että jokainen lapsi kokee sadun ja satutuokion omalla tavallaan. Anna kaikille kokemuksille tilaa.
- Tule satutuokioon rennolla, positiivisella ja avoimella mielellä, jos mahdollista virkeänä ja innostuneena!
- Satutuokioiden toteutuksessa kannattaa kokeilla monenlaisia, erilaisia tapoja. Se tuo tuokioihin vaihtelua ja tuoreutta. Joskus mukana voi olla esim. elävöittävää rekvisiittaa.
- Pienessä ryhmässä (alle 10 lasta) voi satutuokion alussa kierrättää esim. kettua, joka kysyy jokaiselta lapselta viikon kuulumisia.

Pohdittavaa:

- Kuvat: näytetäänkö vai ei? Jos kuvia ei näytetä, lapset saavat kuvitella kaiken mielessään. Tällöin on mahdollista pysähtyä itselleen tärkeään mielikuvaan ja katsella sitä. Valmis kuvitus voi viehättää visuaalisesti ja olla tärkeää emotionaalisesti mutta toisaalta se sitoo katsojansa.
- Mitä nuorempi sadun kuuntelija, sitä kokonaisvaltaisempi on hänen tapansa kokea. Pieni lapsi voi elää kuulemaansa hyvin fyysisesti. Tähän pitäisi olla tilaa ja mahdollisuuksia, toki häiritsemättä muita.

Vinkki:

Satutuokion alussa voi lukea lapsille Kaija Pakkasen runon ”Mistä sadut tulevat?” (K. Pakkanen: Leikkimökin runokoppa, s.7) Myös yhdessä lasten kanssa voi pohtia satujen alkulähteitä.

Keskustelun aiheita:

- Mitä satuolentoja tiedät?
- Millaisia tapahtumapaikkoja ja maita on saduissa?
- Miten sadut alkavat ja päättyvät?
- Saduissa tapahtuu ihmeitä. Millaisia ihmeitä tiedät?
- Millaisia taikavoimia on saduissa ja mitä taikakaluja tiedät?
- Mistä saduissa kerrotaan? Mitä saduista voi oppia?
- Mikä on ollut mieleenpainuvuin kuulemasi satu? Miksi juuri se satu?
- Oletko miettinyt, miten satu voisi jatkua?
- Millaisesta aiheesta haluaisit kuulla sadun?

Vinkki:

Satutuokion päätteeksi voit kokeilla sadutusta yhden lapsen tai koko lapsiryhmän kanssa. Sadutus-ohje löytyy tämän satuvihkon lopusta. Lasten kertomat sadut voi koota kirjaston sadutus-kansioon. Saduista saa materiaalia esim. myöhempiin satutuokioihin, pieniin näytelmiin, piirroksiin jne.

Laitteet ja materiaalit:

Satutuokion toteutuksessa on mahdollista käyttää apuvälineitä kuten *dokumenttikameraa* tai *tykkiä*. Näiden laitteiden avulla kuulijat pääsevät näkemään kuvat suurempina ja seuraamaan

tarinan etenemistä kankaalta. On makuasia, ottaako laitteet mukaan satutuokion toteutukseen. Niitä voi kokeilla ja etsiä oman tapansa toteuttaa satutuokio. Ilman laitteitakin pärjää hyvin.

Kirjastosta löytyy vanhoja diasatuja, jotka sopivat hyvin satutuokioon. Vanhojen diojen katseluun sadun lukemisen edetessä tarjoaa lapsille erilaisen tuokion ja samalla historian havinaa.

Satutuokion ohjaaja voi elävöittää tilannetta pukeutumalla sadun teemaan liittyvään *rooliasuun*. Satutuokiota voi elävöittää myös tarinaan sopivilla *käsi- tai sorminukeilla* tai *pehmoleluilla*. Satutuokion aikana tai lopuksi lapset voivat *halutessaan piirtää tai värittää*. Tätä varten voi varata *paperia, värikyniä* ja esim. *sadun teemaan sopivia värituskuvia*.

Lapset voivat istua satutuokion aikana lattialla tai on myös mahdollista käyttää *pehmeitä jalkaroita*. Ns. *satumatoilla ja -tyynyillä* voi tehdä kuunteluhetkestä leppoisamman ja viihtyisämmän. Ja lapset mieltävät ne satutuokioon kuuluviksi tärkeiksi fyysisiksi elementeiksi. Mutta tuokion toteuttaminen ei välttämättä vaadi muuta kuin kokoontumistilan, hyvän kirjan ja innokkaan sadun lukijan sekä kuulijajoukon.

MILLAINEN ON HYVÄ SATU?

Hyvän sadun peruselementtejä ovat etäännyttävä alku, selkeä juoni ja hahmot, hyvän ja pahan taistelu, sankarin selviäminen koettelemuksista sekä onnellinen loppu.

Satu voi antaa lapselle eväitä monenlaisten, myös vaikeiden, elämäntilanteiden kohtaamiseen. "Satu tarjoaa lapselle mahdollisuuden lähteä sankarin kanssa vaikealle matkalle ja kokea, että jos kerran sankari selviää kaikista vaikeuksista, miksei hän itsekin." (Satu kantaa lasta, s. 39)

Mikä on sopiva satu lapselle missäkin kehitysvaiheessa? Eräs ohjenuora tähän on seurata lasta ja hänen reaktioitaan. "Kun lapsi innostuu selvästi jostakin sadusta, se on merkki siitä, että sadussa on hänen senhetkisellemme kehitysvaiheelle annettavaa. Satua tulee silloin lukea lapselle niin kauan kuin hän haluaa kuulla sen uudelleen. Kun lapsi on valmis siirtymään seuraavaan kehitysvaiheeseen, hän menettää kiinnostuksensa satua kohtaan ja innostuu seuraavasta sadusta." (Satu kantaa lasta, s. 37)

JA SEN PITUIINEN SE

Sopiva satutuokion kesto riippuu mm. ryhmän ikäjakaumasta ja koosta. Yksi ohjenuora on 20-30 minuuttia mutta satutuokio voi toki olla pitempikin ja sisältää yhden tai useampia satuja. Satutuokioita voi tarjota noin 3-vuotiaista lapsista ylöspäin mutta myös pienemmät kuulijat ovat tervetulleita mukaan! Varsinainen satuikä kestää ikävuodet neljästä kahdeksaan, mutta voi jatkua paljon pitempäänkin. Hyvä satu sopii kaikenikäisille, myös aikuisille. (Lukuleikki, s.11) Yhteisen lukemisen voi tietysti aloittaa jo vauvan kanssa tai jopa ennen vauvan syntymää!

JA HE ELIVÄT ONNELLISINA ELÄMÄNSÄ LOPPUUN ASTI

Satujen merkitys on valtaisa niin lapsen kielelliselle, emotionaaliselle, sosiaaliselle kuin ajattelunkin kehitykselle. Saduista saa voimaa ja iloa arkeen. Sadut toimivat kasvualustana mielikuvitukselle ja haaveilulle.

Sadut kehittävät mm.:

- tunteiden käsittelyä
- ongelmatilanteista selviytymistä
- valmiutta kohdata pelottavia ja ahdistavia asioita
- myötälämisen taitoa
- sosiaalisuutta
- mielikuvitusta
- ajattelua
- kauneudentajua
- keskittymiskykyä
- kielen rakenteiden hallintaa ja sanavarastoa
- taitoa innostua uusista asioista, tiedoista, kulttuureista
- lapsen rohkeutta ilmaista itseään ja uskallusta tuoda esiin omaa sisäistä maailmaansa (Avaa lastenkirja! s. 199)

Pienestä vauvasta lähtien lapsen tulee saada kokemuksia yhdessä lukemisesta, tarinoinnista ja keskusteluista. Ne kaikki ovat hänen kielellistä valmennustaan mutta tarjoavat myös tärkeitä kokemuksia vuorovaikutuksesta. Kirjojen tarkastelu yhdessä lapsen kanssa palvelee näin ollen myös tunne-elämän kehittymistä. Kuvakirjan kuvien tutkiminen yhdessä on vuorovaikutusta, jossa ajatukset ja mielikuvitus saavat lentää. Läheisyyden ja kuunnelluksi tulemisen kokemukset ovat arvokkaita lapsen identiteetin kehittymiselle. Läheinen vuorovaikutus voi rohkaista lasta keksimään myös omia satuja ja tarinoita tai tekemään piirroksia lukukokemusten pohjalta. (Avaa lastenkirja s. 161)

Lapset omaksuvat saduista uusia sanoja ja sanontoja, joita he soveltavat uusissa yhteyksissä. Kielen kehittymisen kannalta on tärkeää, että lapset toistavat usein kuulemiaan satuja ja keksivät niiden pohjalta uusia tarinoita. Kun satujen ilmapiiri on inspiroiva, lapsi saa sen avulla valmiuksia kertoa elämästään. Näin lapsi pääsee pikku hiljaa perille siitä, kuka hän on ja miten elää oikeaa elämää. (Avaa lastenkirja! s. 199)

Sadut ja kertomukset auttavat lapsia käsittelemään kielteisiä tunteitaan. Sadut käsittelevät universaaleja ongelmia, tuntemuksia, jotka saattavat vaivata myös lapsen mieltä. Antamalla luvan myös kielteisiin tunteisiin tarinat voivat vahvistaa lapsen minää ja samanaikaisesti helpottaa negatiivisten tuntemusten käsittelemistä. Sadut ilmaisevat mielikuvituksen keinoin lapsen kehitykseen liittyviä vaiheita ja herättävät halun seikkailuun – siis halun kasvuun ja kehittymiseen. Tarina on sekä keino merkityksellistää että keino ilmaista ja esittää. Ihmiset voivat kokea maailman tarinoiden kautta, ja he voivat kuvata maailmaa tarinoiden avulla. (Avaa lastenkirja s. 170)

Informaation, median ja arjen kiireiden keskellä elävät lapset tarvitsevat hengähtämistä ja kiireetöntä yhdessäoloa aikuisen kanssa. Sadut ja tarinat ovat turvallinen lepopaikka.

KIRJOJA JAOTELTUNA TEEMOIHIN JA TUNTEISIIN:

HYVÄT KÄYTÖSTAVAT

Havukainen, Aino:	Veeran keittiöpuuhat
Lambert, Sandrine:	Sauli ja hyvät tavat
Parvela, Timo:	Hilma ja pingviini
Scheffler, Ursel:	Hups, ollaan ihmisiksi!

JOULU

Hill, Eric:	Pupen ensimmäinen jouluku
Harjanne, Maikki:	Mintun joulukirja (jouluvalmistelut)
Harry, Rebecca :	Pikkupupun joululahja
Karjalainen, Elina:	Tonttutyttö Tarleena ja talven ihme
Kunnas, Mauri:	Joulupukki (kertomus joulupukin ja tonttujen askareista ja elämästä)
Kunnas, Mauri:	Joulupukki ja noitarumpu
Kunnas, Mauri:	Koiramäen joulukirkko
Kunnas, Mauri:	Koiramäen Martta ja tiernapojat
Kunnas, Mauri:	Onnin paras joululahja (antaa pohtimisen aihetta lahjojen tärkeydestä)
Korolainen, Tuula:	Ihan täysi tonttu!
Lindgren, Astrid:	Taina Tomera auttaa mummia
Nordqvist, Sven:	Viiru ja Pesonen saavat jouluvieraita
Rudolf Koivun joulukirja	
Somersalo, Aili:	Mestaritontun seikkailut
Vuori, Pekka:	Korvatunturi (vuodenkierto Korvatunturilla)
Westerlund, Kate:	Jaettu joulu

KANSANPERINNE, LUONNONHENGET JA HALTIJAT:

Hjelt, Marjut:	Taikametsä (suomalainen metsänväki)
Hjelt, Marjut:	Lumoava haltijakansa
Koski, Mervi:	Suomalaisia haltijoita ja taruolentoja
Koski, Mervi:	Västäräkki vääräsääri (kansanloruja ja -runoja eri aikakausilta)
Laulajainen, Leena:	Lumottu lipas (Kalevalan tarinoista mukailtuja runosatuja)
Lerche, Pauliina:	Pakkasherra ja Kylmänhuokuva
Luova, Kirsti:	Vellamo, veden tyttö (satu Vellamosta)
Mäkinen, Kirsti:	Suomen lasten Kalevala (Kalevala satujen muodossa)
Ojanen, Eero:	Peikot, keijut ja haltijat
Timonen, Eija:	Riimurasia (tarinoita noidista, peikoista ja muista oudoista olioista)

KEVÄT, PÄÄSIÄINEN

Baric, Maija:	Tohelon ja Torvelon pääsiäinen
Buchanan, Heather S.:	Matilda-hiiren ensimmäinen matka
Hill, Eric:	Puppe ja pääsiäispupu (läppäkirja)
Hutri, Kirsi:	Vesimyyrän kevät
Koskimies, Pirkko:	Pupulan juhlapäivät
Koskimies, Pirkko:	Pupu Tupuna ja ystävät
Louhi, Kristiina:	Tomppa tahtoo
Niemelä, Reetta:	Miljan kevät
Nordqvist, Sven:	Viirun ja Pesosen kylvöpuhat
Ollikka, Terttu:	Muuttolinnut saapuvat
Weninger, Brigitte:	Iloista pääsiäistä, Pasi!
Wright, Betty Ren:	Ikiomat kultaiset kirjani. Kanipupun seikkailu

KIUKKU JA UHMA

Abedi, Isabel:	Enni Possunen sanoo EN!
Bergström, Gunilla:	Enkä! Mikko Mallikas sanoo
Braun, Gisela:	Suuri ei ja pieni ei
Butler, Christina:	Kaapo Kanin känkkäränkkä
Campanella, Marco:	Hermannin hiiri kiukuttelee
Furman, Ben:	Elina kesyttää tiikerin
Gliori, Debi:	Kulta pieni
Harjanne, Maikki:	Minttu ei tahdo
Huikko, Eeva:	Miltä Sipukaisesta tuntuu?
Korolainen, Tuula:	Kissi Killin kiukkupussi
Lambert, Sandrine:	Sauli ja isä kaupassa
Nuotio, Eppu:	Epsukepsu
Parvela, Timo:	Anna ja Antti, ei saa
Robberecht, Thierry:	Kiukkuhirviö
Ross, Tony:	En tahdo nukkumaan!
Tapola, Katri:	Satu, joka oli totta

KIUSAAMINEN

Harjanne, Maikki:	Santtu kiusaa
Kaskinen, Anna-Mari:	Liian raskas reppu
Knutsson, Gösta:	Pekka Töpöhäntä ja kummitus
Parvela, Timo:	Anna ja Antti: kiusankappale
Pöyhönen, Virpi:	Minulle olet jätti
Schopf, Sylvia:	Ollaanko kuitenkin kavereita?
Tapola, Katri:	Unilintu ja Uljas sankari

LUONTO JA YMPÄRISTÖ

Anderson, Lena:	Maijan oma kasvima
Beskow, Elsa:	Kukkaisjuhla
Beskow, Elsa:	Pikku Lassi puutarhassa
Beskow, Elsa:	Pikku Puten seikkailu mustikkametsässä
Beskow, Elsa:	Pikku Tommin kalaretki
Harjanne, Maikki:	Mintun luontokirja (luontohavaintoja eri kuukausina)
Havukainen, Aino ja Toivonen, Sami:	Tatu ja Patu pihalla (oma piha ja leikit uusin silmin)
Hypén, Tuuli:	Veikan metsäretki (luonto, ystävät, turvallisuus)
Jalonen, Riitta ja Louhi, Kristiina:	Minä, äiti ja tunturihärkki (myös tunteet)
Jalonen, Riitta ja Louhi, Kristiina:	Revontulilumi (myös tunteet, inspiroiva kuvitus)
Kallio, Hanna ja Kallio Antti:	Velhovaari ja taikasieni (luonnossa liikkuminen)
Karjalainen, Elina:	Uppo-Nallen ystävät: Puut ja linnut; Kukat ja pikkueläimet
Koivisto, Aura ja Sauso, Risto:	Kilin kesä ja kanan pesä (kotieläintarinoita ja valokuvia)
Kokko, Tatu:	Roskasakki ja kadonnut kulkunen (tarina roskista)
Kokko, Yrjö:	Pessi ja Illusia
Kunnas, Mauri:	Hullunkurinen lintukirja (tutustumista lintulajeihin)
Lumme, Leena:	Hannan lintupäiväkirjasta
Nikkinen, Irja ja Koivunen, Milla:	Kotimetsän paras kirja (ympäristökasvatus, ekologisuus)
Niemelä, Reetta ja Lumme, Leena:	Miljan kesä /Miljan syksy/Miljan talvi/Miljan kevät /Miljan kaupunki
Nikkinen, Irja:	Mennään metsään
Nummi, Petri ja Peltola, Anne:	Tuuli ja taikametsän yö
Pitkäranta, Maijaliisa:	Lasten oma metsäkirja
Suonpää, Juha ja Korte, Marja-Leena:	Taikaämpäri (kierrätys)

YSTÄVYYSSUHTEET

Gleeson, Libby:	Anni ja Lasse (ystävyyssuhde, ikävä)
Kirkkopelto, Katri:	Molli (tunteet)
Laulajainen, Leena:	Alvar ja varjo (ystävyyssuhde, omat rajat)
Lindenbaum, Pija:	Henna ja hurjat hirvet (ainoa lapsi, sosiaaliset taidot)
Parvela, Timo:	Keinulauta (ystävyyssuhde, monenlaiset tunteet)
Parvela, Timo:	Karuselli (ystävyyssuhde, monenlaiset tunteet)
Parvela, Timo:	Onnenpyörä (ystävyyssuhde, monenlaiset tunteet)
Pennanen, Lea:	Pikku siili (yhteishenki, avuliaisuus, ystävyys)
Stark, Ulf ja Bondestam, Linda:	Diktaattori
Stark, Ulf ja Bondestam, Linda:	Oma pieni pikkuruinen
Stöckl, Claudia:	Ystäviä aina

MUITA VINKKEJÄ

Anderson, Lena:	Molla ja mummo, Mollan pullakestit (kahden sukupolven leppoisaa vuoropuhelua)
Anderson, Lena:	Pikku siilin salaisuus (uusi perheen jäsen)
Browne, Anthony:	Martti murehtija (nukkumaanmeno, pelot, huolet)
Franzon, Päivi ja Airola, Sari:	Muuttolintulapsi (maahanmuutto, identiteetti, mielikuvitus)
Franzon, Päivi ja Airola, Sari:	Surusaappaat (suru, inspiroiva kuvitus)
Harainen, Pirkko ja Lumme, Leena:	Emma ja erilainen perhe (uusperhe, yksinhuoltajuus, adoptioerhe, lapsettomuus)
Harjanne, Maikki:	Minttu kirjastossa (kirjastonkäyttö)
Harjanne, Maikki:	Minttu saa oman koiran (lemmikki)
Harjanne, Maikki:	Mintun teatterikirja (kuinka syntyy teatteriesitys)
Havukainen ja Toivonen:	Tatu ja Patu päiväkodissa (huumoria ja yksityiskohtia päiväkodin arjesta)
Havukainen ja Toivonen:	Veera lääkärissä (lääkärintarkastus)
Heikkilä, Petra:	Kimurantti juttu (vanhempien riitelystä lapsen näkökulmasta)

Helakisa, Kaarina:	Tuuliin tähystäjä
Huovi, Hannele:	Jättityttö ja Pirhonen (yksinäisyys, pelot)
Itkonen, Jukka:	Kirpun matka maailman ääriin (rohkeus, kasvaminen)
Jalonen, Riitta ja Louhi, Kristiina:	Tyttö ja naakkapuu (suru, luonto, inspiroiva kuvitus)
Kallio, Katja ja Lindholm, Maggie:	Bibi muuttaa Suomeen (muutto, elämänmuutos)
Kallio, Liisa:	Eläinten uintiretki (eläimet)
Kanto, Anneli:	Jakke ja Simo (arjen tilanteet, ystävyys, mielikuvitus)
Kanto, Anneli:	Vilma Virtanen ja uimataito (uimaan oppiminen)
Kaskinen, Anna-Mari:	Tuulihattu ja mahdottomat mokat
Kaskinen, Anna-Mari:	Tuulihattu ja tuhat tarinaa
Katajavuori, Riina:	Pentin aprillipäivä (sairaalaan joutuminen)
Kirkkopelto, Katri:	Muusan ja Maestron taideseikkailu (taiteen monet muodot)
Kirkkopelto, Katri:	Soiva metsä (musiikki)
Korolainen, Tuula:	Kissaenkeli muuttaa taivaaseen (lemmikkieläimen kuolema, surutyö, ikävä)
Korolainen, Tuula:	Kissi Killi ja sottapytty (siisteys)
Laulajainen, Leena ja Louhi, Kristiina:	Alvar, avaruusjänis (erilaisuus)
Lindenbaum, Pija:	Henna ja hurjat hirvet (sosiaaliset taidot)
Lindenbaum, Pija:	Kenta ja Barbiet (sukupuoliroolit)
Lindenbaum, Pija:	Kun Ollin äiti unohti (vanhempien väsymys)
Marijanovic, Stanislav:	Kotihirviöiden käsikirja (arjen harmit saavat uudenlaiset kasvot!)
Marttinen, Tittamari:	Eelis mökillä (kesä)
Marttinen, Tittamari:	Tarinatiikeri (erilaisuus, ystävyys, tunteet)
Marttinen, Tittamari:	Voiko tuulipuvussa lentää (sanaleikkiä, sanataidetta)
Mäkelä, Hannu ja Louhi, Kristiina:	Minä olen pikkupanda (kuka minä olen?)
Mörö, Mari ja Nygård, Marjo:	Ihan sopiva maailma (suorituspainet)
Mörö, Mari ja Nygård, Marjo:	Surunappi (suru, kuolema, syöpä)

Nopola, Sinikka:	Anna Talven outo viivytys: satu niille, jotka ikävöivät vuodenaikoja
Nuotio, Eppu:	Näin pienissä kengissä (lasten murheita)
Nuotio, Eppu ja Louhi, Aino:	Viljan syntymäpäivät (äiti–tytär-suhde, syntymäpäivät)
Parvela, Timo:	Annan ja Antin aamutouhut, Anna ja Antti: rapinaa yössä; Anna ja Antti, ei saa; Anna ja Antti: kiusankappale (arkisia pulmatilanteita, mm. kiusaaminen, kiellot ja niiden uhmaaminen, nukkumisvaikeudet)
Parvela, Timo:	Hilma ja täydellinen lemmikkieläin (millainen lemmikki olisi paras?)
Pfister, Marcus:	Sateenkaarikala (suvaitsevaisuus)
Robberecht, Thierry:	Tyttö, joka tahtoi takaisin äidin vatsaan (mustasukkaisuus)
Ross, Tony:	En tahdo nukkumaan! (nukkumaanmeno, uhma, itsenäistyminen)
Strid, Jakob Martin:	Pikku-Makko (katumus, anteeksianto)
Sudström, Mikaela:	Linnea ja Äiti Enkeli (surusta selviytymistarina)
Surojegin, Pirkko-Liisa:	Metsähiiren tanssi (oma paikka maailmassa)
Tapola, Katri ja Talvitie, Virpi:	Satu joka oli totta (tunteet)
Tapola, Katri ja Talvitie Virpi:	Unilintu ja Uljas sankari (unet, sankaruus, kiusaaminen)
Tarpila, Johanna (toim.):	Juholla on kaksi kotia (avioero, vanhempi–lapsi-suhde, rakkaus)
Tonteri, Maisa ja Talvitie, Virpi:	Okko oravan kaksi pesää (ero)
Teräs, Mila:	Olga Orava ja metsän salaisuus
Velthuijs, Max:	Sammakko ja muukalainen (suvaitsevaisuus, kiusaaminen, empatia)
Venho, Johanna:	Ollaan kotona eli kuinka kuunnellaan hiljaisuutta (perhe, rauhoittuminen)
Virtanen, Leena:	Pikku Xing (adoptio Kiinasta Suomeen)
Vuori, Julia:	Sika ja tunteet
Vuori, Suna ja Kirkkopelto, Katri:	Hirveää, parkaisi hirviö (olemassaolo, elämän suuret kysymykset)

PIENTEN KUVAKIRJAT:

Carle, Eric:	Pikku toukka paksulainen (mukaansatempaava kuvaus toukan viikosta, ruokalistasta ja päätyemisestä ihanaksi perhoseksi!)
Cousins, Lucy:	Maisa-kirjat (esim. Maisa kirjastossa, elokuvissa, museossa...) Touhukas Maisa-hiiri seikkailee ystäviensä kanssa
Erkintalo, Jenni:	Värejä meressä (värit)
Harjanne, Maikki:	Santtu supervekara, Santtu ja ihana lina, Santtu ja ihmehäveli, Santtu kiusaa (arkisia tilanteita leikki-ikäisten maailmasta)
Haughton, Chris:	Voi sinua, Sulo! (suloinen tarina itsehillinnästä (ja sen puutteesta). Pienimmätkin löytävät kuvista samaistumisen mahdollisuuksia ja lempeää huumoria)
Hill, Eric:	Puppe-kirjat (hyväntuulinen Puppe-koira ystävineen johdattelee pienen maailmaan, leikkeihin ja yhteisiin touhuihin äidin ja isän kanssa)
Jansson, Tove:	Kuinkas sitten kävikään? (reikäkuvakirja Muumipeikon jännittävästä maidonhakumatkasta)
Jansson, Tove:	Kuka lohduttaisi Nyytiä (sopeutuminen, ujous, pelot, melankolia)
Katajavuori, Riina ja Savolainen, Salla:	Mennään jo kotiin (erilaisia koteja)
Kiraly, Reka:	Pieni suuri tarina huomisesta (huominen, eilinen ja tänään ystäväysten ihmeteltävänä)
Kiraly, Reka:	Yksi vielä
Kirkkopelto, Katri ja Wäre, Mervi:	Oona ja Eetu eri mieltä (sisarkateudesta ja isona olemisesta)
Kirkkopelto, Katri ja Wäre, Mervi:	Oona ja Eetu päivä hoidossa (päiväkodin aloittaminen)
Kunnas, Mauri:	Riku, Roope ja Ringo, värikäs päivä (värit)
Kunnas, Mikko:	Noksu ja päivän sää (tutustumista erilaisiin säätiloihin)
Louhi, Kristiina:	Tomppa -kirjasarja (mm. Tomppa on iso, Tomppa vauhdissa, Tomppa ja mummolan yö) (pienokaisen arjen kuvausta)
Louhi, Kristiina:	Ainon äiti on vihainen (vanhemman väsymys, lapsen uhma, anteeksianto)

Majaluoma, Markus:	Suu auki Hulda, Pottusammakko tulee! (syöminen)
Nuotio, Eppu ja Tolonen Tuutikki:	Leonardo leijonavauva (vauvan arkisia asioita)
Nuotio Eppu ja Tolonen Tuutikki:	Leonardon työt (taaperon arkisia touhuja)
Pelliccioni, Sanna:	Onni-poika kirjat (mm. Onni-pojan kierrätyskirja, Onni-poika menee päiväkotiin, Onni-pojasta tulee isovelji, Onni-poika tahtoo kaiken) (lapsen arkea eri tilanteissa)
Pitkänen ja Huovi:	Missä on kesän pesä? (kesätunnelmia, kotieläimiä, lapsia)
Pitkänen ja Pitkänen:	Pete ja Veera saarella (saaristoaiheisia tunnelmakuvia)
Ruohonen, Hannamari:	Eläinten kaupunki
Toikka, Oiva:	Aasinsilta ja niin edelleen...
Utrio ja Helakisa ja Harjanne:	Laps Suomen (kuvia lapsista eri aikakausilta)
Vasko, Anne:	Jellona suuri (ks. myös: Jellona toinen) (hieno kuvakertomus pienestä ja "isosta" olemisesta)
Weninger, Brigitte:	Pasi-kirjat (Pasi-jänis on suurperheen kasvatti, joka on oppinut toimimaan reippaasti ja omatoimisesti)
Wolde, Gunilla:	Teemu-kirjat (pienen lapsen leikkejä ja arkea kauniisti ja yksinkertaisesti)
Wolde, Gunilla:	Sanna-kirjat (pienen lapsen leikkejä ja arkea kauniisti ja yksinkertaisesti)

UUSIA JA VANHOJA SATUJA:

Beskow, Elsa:	Ollin hiihtoretki (talvi)
Alasalmi, Päivi:	Turhamainen aasi (melkein perinteisiä satuja)
Finne, Jalmari:	Kiljusen herrasväki
Helakisa, Kaarina:	Sinitukkainen tyttö ja muita satuja (kokoelma)
Huovi, Hannele ja Louhi, Kristiina:	Maailman paras napa (tutkimusretki omaan itseen)
Huovi, Hannele (toim.):	Tammen kultaiset sadut (satuja musiikista)
Isto, Sanna:	Tinka ja Taika -kirjat (taikuus)
Janosch:	Suuri Panamakirja (ystävyyss, elämän pienet ilot ja surut)
Juvonen, Riikka:	Mummon satukirja (kauniita, perinteisen oloisia satuja)
Kauppila, Katriina (toim.):	Kaiken maailman eläinsadut (kokoelma eläinsatuja)
Karjalainen, Elina:	Uppo-Nallen iltasatuja (lukutuokioon sopivia tarinoita eri aihepiireistä)
Kunnas, Mauri:	Koiramäki (historia, elämää ennen vanhaan)
Kunnas, Mauri:	Seitsemän koiraveljestä (lasten versio klassikosta)
Kurenniemi, Marjatta:	Onneli ja Anneli (ystävyyss, pikkutyttöjen kotileikki)
Lindgren, Astrid:	Kastehelmi (lumoava satu elävästä nukesta)
Lindgren, Astrid:	Marikki
Lindgren, Astrid:	Melukylän lapset
Lindgren, Astrid:	Peppi Pitkätossu
Lindgren, Astrid:	Vaahteramäen Eemeli
Loivamaa, Ismo ja Louhi, Kristiina:	Tammen suuri satuaarre (satuja ympäri maailman)
Lupton, Hugh:	Ihmesatuja eri maista
Miler, Zdenek:	Myyrän housut ja muut Myyrä-kirjat
Mäkinen, Kirsti:	Suomen lasten Kalevala (Kalevala satujen muodossa)
Nordqvist, Sven:	Viiru ja Pesonen -kirjat
Pakkanen, Kaija:	Lastenkamarin satuja (perinteisiä satuja)

Parvela, Timo:	Maukan ja Väykän satukirja
Pennanen, Lea:	Pikku siili (yhteishenki, avuliaisuus, ystävyys)
Peltoniemi, Sari:	Gattonautti ja muita satuja (epätavallisia satuja)
Percy, Graham:	Satuja eri maista
Pietarinen, Pertti:	Kissa Kiiskinen sankarina ja muita satuja
Pursiainen, Raili ja Hyvärinen, Heikki:	Savon lasten satukirja (satuja savon murteella)
Simola, Marja:	Miten joutsen sai mustat jalat (selkosatuja meiltä ja maailmalta)
Surojegin, Pirkko-Liisa (toim.):	Suomen lasten hölmöläissadut
Taina, Hannu:	Matti ja kaikkien aikojen kesä (isovanhempien lapsuus, kesä, maaseutu)
Uspenski, Eduard:	Fedja-setä, kissa ja koira
Vuorio, Maria:	Kiitollinen sammakko ja muita satuja järvisseudulta (omaperäisiä luontosatuja)
	Suomen lasten satuaarteet
	Topeliuksen satuaarteet

LÄHTEET

- Karjula Anne (koonnut): Kulttuuripolku Tarinapolku eli vinkkejä kielellisen kipinän kirvoittamiseen. Kuopion kaupunki.
- Korolainen Tuula (toim.): Kirjaseikkailu Lasten- ja nuortenkirjallisuuden opas. Tammi 2001.
- Mäki Silja ja Arvola Pirjo (toim.): Satu kantaa lasta. Duodecim 2009.
- Suojala Marja ja Karjalainen Maija (toim.): Avaa lastenkirja! Johdatus lastenkirjallisuuden lajeihin ja käyttöön. Lasten Keskus 2001
- Turunen Heini ja Jokela Eeva-Liisa (toim.): Lukuleikki. Sadut seuraksi, kirjat kavereiksi ja lorut lelukoppaan. Lukukeskus 2005.

SADUTUS

Kertojan nimi:

Ikä: v kk

Päivämäärä:

Paikka:

Kirjaaja:

Kertomusta kuunteli:

“Kerro satu, sellainen kuin itse haluat. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen satusi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat.” (Liisa Karlsson, 2014)